qaror bajarish (malaka), nihoyat noaniqlik sabablarini tahlil qilib, muqobil usulni tanlash va natijani dalillar bilan himoya qilish (kompetensiya) ko‘zda tutiladi. Mazkur misol didaktik loyihalash namunasi bo‘lib, real tajriba-sinov natijasi emas.

1-jadval

Tadqiqotchilik kompetensiyasi tarkibiy darajalari, indikatorlari va baholash dalillari

Daraja	Kuzatiladigan indikator	Tekshiruv mahsuloti
Bilim	Tushuncha, metod va manba sifatini izohlaydi	Tushuncha xaritasi, manba sharhi
Ko‘nikma	Protokol tuzadi, ma’lumot yig‘adi va tahlil qiladi	Ishchi protokol, tahlil varag‘i
Malaka	Amallarni takroriy, mustaqil va aniqlik bilan bajaradi	Takroriy ishlar jurnali, sifat nazorati
Kompetensiya	Yangi vaziyatda metodni moslaydi, dalillaydi va refleksiya qiladi	Mustaqil loyiha, portfel, himoya

Baholashda to‘rtta mezon taklif etiladi: kognitiv-metodologik (muammo va nazariy asosni anglash), operatsion-tadqiqiy (usulni tanlash va bajarish), mustaqil-amaliy (amallar puxtaligi hamda natija sifati), refleksiv-transfer (cheklovlarni baholash va boshqa sharoitga moslashtirish). Metodik tizimni o‘quv jarayoniga kiritishda fanlar kesimida “tadqiqot ko‘nikmalari xaritasi” tuziladi: boshlang‘ich kurslarda manba bilan ishlash va muammo qo‘yish, o‘rta kurslarda metod tanlash va ma’lumotni qayta ishlash, yakuniy kurslarda esa mustaqil dizayn, dalillash, transfer va ilmiy kommunikatsiya ustuvor bo‘ladi. Bunda bir kompetensiya ko‘p fanlarda tasodifiy takrorlanmasdan, izchil murakkablashadi. Fan o‘qituvchisi, ilmiy rahbar va amaliyot mentori yagona baholash indikatorlaridan foydalanishi mumkin [3].

Xulosa va takliflar. “Bilim–ko‘nikma–malakalar–kompetensiya” zanjiri talabalarning tadqiqotchilik faoliyatini nazariy bilimdan mustaqil ilmiy qarorgacha olib boruvchi pedagogik ketma-ketlik sifatida tizimlashtirish imkonini beradi. Mazkur birlikda har bir keyingi tarkib avvalgi tarkibga tayanadi, biroq uni takrorlamaydi. Mualliflik metodikasining muammoli-motivatsion, axborot-kognitiv, operatsion-tadqiqiy, amaliy-mustaqil va refleksiv-transfer bosqichlari tadqiqot topshiriqlarini o‘quv natijalari hamda kuzatiladigan mahsulotlar bilan bog‘lashga xizmat qiladi. Tadqiqot portfeli, manbalar xaritasi, ilmiy muammoli keys, protokol va refleksiv hisobotdan uyg‘un foydalanish metodik jihatdan maqsadga muvofiq; ular bilimning amaliy harakatga, keyinchalik, yangi sharoitda qo‘llanadigan kompetensiyaga aylanishini kuzatish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

(1). Muslimov N.A. Kasb ta’limi o‘qituvchilarining kasbiy kompetentligini shakllantirish texnologiyasi. Toshkent, TDPU, 2012.

(2). Sharipov Sh.S. Maktab o‘quvchilari ijodkorlik faoliyatini tashkil qilish. “Xalq ta’limi”, 2003, 4-son, 34–36-betlar.

(3). Begimqulov U.Sh. Pedagogik ta’limda zamonaviy axborot texnologiyalarini joriy etishning ilmiy-nazariy asoslari. Toshkent, “Fan”, 2007, 159-bet.

(4). Ishmuhamedov R.J. Innovatsion texnologiyalar yordamida ta’lim samaradorligini oshirish yo‘llari. Toshkent, Nizomiy nomidagi TDPU, 2004, 44-bet.

(5). OECD. The OECD Learning Compass 2030. Paris, OECD, 2019, URL: https://www.oecd.org/en/data/tools/oecd-learning-compass-2030.html

(6). National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine. How People Learn II: Learners, Contexts, and Cultures. Washington, DC: The National Academies Press, 2018, 328 p. DOI: 10.17226/24783.

(7). Creswell J.W., Creswell J.D. Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches. – 5th ed. Los Angeles, SAGE, 2018.

Matkarimov Azamat Farhod o‘g‘li (Urganch davlat Pedagogika instituti “Texnologik ta’lim” kafedrasi o‘qituvchisi)

OLIY TA’LIM MUASSASALARIDA ESTETIK TARBIYANI TASHKIL ETISHDA MILLIY HUNARMANDCHILIK AN’ANALARINING O‘RNI

Annotatsiya. *Maqolada oliy ta’lim muassasalarida talabalarning estetik tarbiyasini tashkil etishda milliy hunarmandchilik an’analaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari tahlil qilinadi. Tadqiqot manbalari asosida xalq amaliy san’atining tarixiy taraqqiyoti, buyum shakli va bezak uyg‘unligi, hududiy badiiy maktablarning o‘ziga xosligi hamda ularning ta’lim mazmuni bilan bog‘liqligi yoritiladi. Tadqiqotda tavsifiy, tarixiy-madaniy va qiyosiy-pedagogik tahlil usullaridan foydalanilgan. Tahlil natijasida milliy hunarmandchilik namunalarini kuzatish, tahlil qilish, loyihalash va amaliy ijroga yo‘naltirilgan o‘quv*

faoliyati orqali estetik idrok, badiiy tafakkur va ijodiy ko'nikmalarni rivojlantirish imkoniyatlari asoslanadi. Bunday imkoniyatlarni amaliyotga joriy etish uchun fanlararo integratsiya, ustoz-shogird tajribasi va raqamli ko'rgazmali vositalardan izchil foydalanish taklif etiladi. Keltirilgan natijalar nazariy-tahliliy xarakterga ega bo'lib, tajriba-sinov asosida o'lchangan samaradorlik ko'rsatkichlari sifatida talqin qilinmaydi.

Kalit so'zlar: *milliy hunarmandchilik, xalq amaliy san'ati, estetik tarbiya, badiiy tafakkur, pedagogik integratsiya, naqsh, kompozitsiya, ijodiy faoliyat, madaniy meros.*

РОЛЬ ТРАДИЦИЙ НАЦИОНАЛЬНОГО РЕМЕСЛЕННИЧЕСТВА В ОРГАНИЗАЦИИ ЭСТЕТИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ

Аннотация. *В статье анализируются педагогические возможности использования традиций национального ремесленничества в эстетическом воспитании студентов высших учебных заведений. На основе анализа материалов раскрываются историческое развитие декоративно-прикладного искусства, единство формы и орнамента, особенности региональных художественных традиций и их связь с содержанием образования. Применены описательный, историко-культурный и сравнительно-педагогический методы. Обоснованы возможности развития эстетического восприятия, художественного мышления и творческих навыков посредством наблюдения, анализа, проектирования и практического изготовления изделий. Предлагается системное сочетание межпредметной интеграции, традиции «устоз–шогирд» и цифровых наглядных средств. Выводы имеют теоретико-аналитический характер и не представляют собой результаты экспериментальной проверки эффективности.*

Ключевые слова: *национальные ремёсла, декоративно-прикладное искусство, эстетическое воспитание, художественное мышление, орнамент, композиция, культурное наследие.*

THE ROLE OF NATIONAL HANDICRAFT TRADITIONS IN ORGANIZING AESTHETIC EDUCATION IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Annotation. *The article examines the pedagogical potential of national craft traditions for aesthetic education in higher education. Based on a conceptual and historical review, it discusses the development of applied folk arts, the relationship between the form and decoration of artifacts, the characteristics of regional artistic traditions, and their relevance to teaching. Descriptive, historical-cultural and comparative pedagogical analysis are employed. The paper identifies educational opportunities for developing aesthetic perception, artistic thinking and creative skills through observation, interpretation, design and hands-on work. It proposes the systematic integration of cross-disciplinary learning, master–apprentice practices and digital visual materials. The findings are analytical propositions rather than experimentally measured effects.*

Keywords: *national crafts, folk applied art, aesthetic education, artistic thinking, ornament, composition, cultural heritage, higher education.*

Kirish (Introduction). Zamonaviy oliy ta'lim oldidagi dolzarb vazifalardan biri kasbiy bilim va malakalar bilan bir qatorda, talabalarning estetik dunyoqarashi, ijodiy tafakkuri hamda milliy-madaniy qadriyatlarga munosabatini shakllantirishdir. Bu vazifa texnologik ta'lim yo'nalishida ayniqsa muhim: bo'lajak pedagog buyumning faqat ishlab chiqarish texnologiyasini emas, uning badiiy shakli, ranglar mutanosibligi, bezaklari va madaniy mazmunini ham anglay olishi kerak. Shuning uchun milliy hunarmandchilik an'analari ta'lim jarayonida faqat tarixiy ma'lumot manbayi emas, balki bilish, yaratish va qadrlash faoliyatini birlashtiradigan didaktik resurs sifatida qaraladi.

Xalq amaliy san'ati insonning kundalik hayotida foydalaniladigan buyumlarni badiiy ishlash bilan chambarchas bog'liq. Sopol idish, yog'och buyum, mato, gilam, taqinchoq yoki me'moriy bezak, bir vaqtning o'zida, amaliy ehtiyoj va estetik talabni qondiradi. Shakl va bezakning mazkur birligi talaba ongida go'zallikni mavhum tushuncha tarzida emas, muayyan material, usul va mehnat natijasi orqali anglash imkonini beradi. Xalq amaliy san'ati mashg'ulotlari ko'rib eslab qolish, fazoviy tasavvur, kompozitsion fikrlash va mustaqil badiiy qaror qabul qilishni rivojlantirishga yo'naltirilishi mumkin [3;5-b.].

Mamlakatimizda ta'lim va tarbiyani takomillashtirish, yoshlarning madaniyat hamda san'at bilan shug'ullanishi uchun sharoit yaratish masalasi siyosiy va ilmiy-pedagogik muhokamalarda muhim o'rin egallab keladi. Jumladan, 2016-yilda e'lon qilingan ma'ruzada yoshlar uchun ta'lim-tarbiya, madaniyat va san'at maskanlarini rivojlantirish zarurati ta'kidlangan [1]. 2017–2021-yillarga mo'ljallangan Harakatlar strategiyasi ham ta'lim sifatini oshirish masalasiga e'tibor qaratgan [2]. Ushbu hujjatlar maqolada tarixiy-siyosiy kontekst sifatida tilga olinadi; zamonaviy normativ asoslarning to'liq sharhi sifatida emas.

Mazkur maqolaning maqsadi oliy ta'limda estetik tarbiyani tashkil etishda milliy hunarmandchilik an'analarining imkoniyatlarini nazariy jihatdan umumlashtirish va mashg'ulotlarga joriy etish uchun pedagogik yondashuvni tavsiflashdan iborat. Shundan kelib chiqib, xalq amaliy san'atining estetik-tarbiyaviy xususiyatlari aniqlanadi, tarixiy va hududiy namunalarning didaktik ahamiyati izohlanadi hamda bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilarini tayyorlashda qo'llash mumkin bo'lgan faoliyat bosqichlari taklif etiladi.

Tadqiqot metodologiyasi (Methods). Tadqiqot nazariy-tahliliy yo'nalishda olib borildi. Uning materialini milliy amaliy bezak san'ati, estetik tarbiya va texnologik ta'limga doir maqola muallifi tomonidan jamlangan tarixiy-pedagogik ma'lumotlar, o'quv-metodik tavsiyalar hamda foydalanilgan adabiyotlarda qayd etilgan qarashlar tashkil etdi [3–9]. Shuningdek, O'zbekiston hududlarida shakllangan kulolchilik, yog'och va ganch o'ymakorligi, kashtachilik, to'qimachilik, metallga ishlov berish va boshqa hunarmandchilik namunalari mavzuga mos tavsifiy material sifatida jalb qilindi. Alohida eksperiment guruhi, so'rovnoma yoki miqdoriy o'lchash ishlari ushbu tadqiqot doirasida amalga oshirilgani haqida ma'lumot mavjud emas.

Tavsifiy tahlil usuli yordamida hunarmandchilik buyumlarining amaliy vazifasi, ishlatilgan xomashyosi, shakli, naqsh-bezagi va tayyorlash texnikasi o'rtasidagi munosabatlar yoritildi. Tarixiy-madaniy yondashuv orqali badiiy shakllarning vaqt va hudud bilan bog'liq o'zgarishi, jumladan, sopolchilik, matochilik, metallsozlik va me'moriy bezak an'analarining rivojlanishi izohlandi. Qiyosiy-pedagogik tahlil esa buyumlar bilan ishlashning turli shakllarini – tomosha qilish, izohlash, eskiz tuzish, amaliy bajarish va natijani baholashni – ularning kutiladigan estetik-tarbiyaviy vazifalari asosida qiyoslashga qaratildi.

Tahlilda to'rt mezon asos qilib olindi: birinchisi, buyumdagi shakl va bezak uyg'unligini idrok etish; ikkinchisi, naqsh, rang va kompozitsiya tamoyillarini anglash; uchinchisi, hunarmandchilik namunasining madaniy-tarixiy mazmunini tushunish; to'rtinchisi, olingan bilimni ijodiy-amaliy faoliyatga tatbiq etish. Mazkur mezonlar o'quv jarayonini loyihalash va sifat jihatdan tahlil qilish uchun taklif etiladi. Ular standartlashtirilgan diagnostik shkala yoki tajriba orqali validatsiya qilingan ko'rsatkichlar emas.

Natijalar (Results). Manbalar tahlili milliy hunarmandchilik namunalarining estetik idrok, kompozitsion tafakkur, madaniy xotira va amaliy ijod uchun didaktik imkoniyatlarini aniqlashga yordam berdi. Quyida ushbu imkoniyatlar shakl-bezak uyg'unligi, tarixiy tajriba va pedagogik faoliyat jihatidan izohlanadi. Natijalar nazariy umumlashtirishga asoslangan, statistik tajriba ko'rsatkichlari emas.

Milliy amaliy san'at buyumlarining estetik va funksional birligi. Amaliy san'atning muhim belgisi buyumning kundalik foydasi bilan badiiy qiymati uyg'unlashishidir. Maishiy asbob-anjom, mebel, mato, kiyim-kechak, taqinchoq va o'yinchoqlarni badiiy ishlash jarayonida xomashyoning tabiiy xususiyati, shaklning qulayligi va bezakning vazifaga mosligi hisobga olinadi. Oddiy shakldagi buyumni bezash yoki buyumning shaklini badiiy yo'sinda yaratish estetik ta'sirni kuchaytirishning ikki asosiy yo'lidir. Shu nuqtayi nazardan, ta'limda naqshni alohida bezak deb emas, predmetning materiali, tuzilishi va xizmat qilish sohasi bilan birga tahlil qilish samaraliroq yondashuvdir.

Naqsh, rangtasvir, ayrim hollarda haykaltaroshlik va grafik elementlar badiiy buyumning umumiy kompozitsiyasiga birikadi. Gilamdagi takrorlanuvchi geometrik shakl, yog'och eshikdagi o'yma, sopol idishdagi rangli chiziq yoki ganch bezakda kuzatiladigan ritm talabaga simmetriya, muvozanat, mutanosiblik va stilizatsiya tushunchalarini ko'rgazmali tushuntiradi. Bunday o'rganish faqat namunani ko'chirishni emas, bezakning nimaga aynan shu shaklda ishlanganini anglashni nazarda tutadi.

Tarixiy rivojlanish va hududiy badiiy an'analar. O'zbekiston hududidagi xalq amaliy san'ati tarixi qadimgi moddiy madaniyat bilan uzviy bog'liq. Maqolaning dastlabki materialida neolit davrida qo'lda ishlangan sopol idishlar chiziq, nuqta va izsimon belgilar bilan bezatilgani, bronza davri buyumlarida esa geometrik shakllardan keng foydalanilgani qayd etilgan. Farg'ona vodiysi, Surxondaryo va Amudaryo bo'yidagi arxeologik madaniyatlar haqidagi mazkur ma'lumotlar hunarmandchilik namunalarini o'qitishda bezakning kelib chiqishi va o'zgarishini tarixiy ketma-ketlikda ko'rsatish muhimligini anglatadi. Aniq arxeologik sanalarni tasdiqlash alohida manbashunoslik tekshiruvini talab etadi.

Ilk o'rta asrlarda Sug'd, Tohariston, Xorazm va Farg'onadagi badiiy an'analar bilan bog'liq holda ganch va yog'och o'ymakorligi, to'qimachilik hamda turli bezak usullari rivojlangan. Samarqand va Varaxsha bezaklari, Afrosiyob va Bolaliktepadagi tasvirlarda uchraydigan badiiy unsurlar, qadimgi kiyim va taqinchoq namunalari madaniy muhitning rang-barangligini namoyon etadi. Talabalarning e'tiborini shu misollarga qaratish bir xil naqshni barcha hududlarga xos umumiy belgi sifatida qabul qilishning oldini oladi, mahalliy uslubni farqlash ko'nikmasini qo'llab-quvvatlaydi.

Hunarmandchilikning shakllanishida tabiiy-geografik sharoit va mavjud xomashyo ham muhim omil hisoblangan: loy ko'p uchraydigan hududlarda kulolchilik, chorvachilik rivojlangan joylarda jundan mato

to‘qish, kigiz bosish va gilamchilik keng tarqalgan. Yog‘och, ganch, metall, tosh va suyak bilan ishlash texnikalari esa bezak turiga ham ta’sir ko‘rsatgan. Bu holat texnologik ta’lim uchun muhim metodik xulosaga asos bo‘ladi: milliy bezak o‘rganilayotganda uning estetik qiyofasini material va ishlab chiqarish usulidan ajratmaslik zarur.

Estetik tarbiya uchun pedagogik imkoniyatlar. Tahlil asosida hunarmandchilik namunalaridan foydalanishning to‘rtta asosiy pedagogik yo‘nalishi ajratildi. Birinchisi – perseptiv yo‘nalish: buyumni kuzatish, rang va shakl farqlarini sezish, badiiy yaxlitlikni idrok etish. Ikkinchisi – kognitiv yo‘nalish: naqshning tuzilishi, uslubi, ramziy mazmuni va tarixiy muhitini tushuntirish. Uchinchisi – amaliy-ijodiy yo‘nalish: eskiz yaratish, material tanlash, ishlov berish usulini belgilash va buyum tayyorlash. To‘rtinchisi – refleksiv yo‘nalish: o‘z ishini estetik, texnologik va madaniy mezonlar asosida baholash.

Mashg‘ulotni bosqichma-bosqich tashkil etish natijada estetik tarbiya bilan kasbiy tayyorgarlikni bog‘lash imkonini beradi. Dastlab, talaba milliy buyum namunasi bilan tanishadi va uni tavsiflaydi; keyin uning badiiy tuzilishini elementlarga ajratadi; uchinchi bosqichda naqsh yoki shaklning yangi loyiha variantini ishlab chiqadi; yakunda esa ijro natijasini dalillar bilan sharhlaydi. Bunday ketma-ketlik bo‘lajak o‘qituvchiga amaliy san’atni namoyish qilishdan tashqari, talaba tafakkurini faollashtiruvchi savol va topshiriqlar tuzishni o‘rgatishi mumkin.

Mazkur yondashuvni quyidagi mashg‘ulotlar orqali amalga oshirish mumkin: kulolchilik namunasidagi ritm va simmetriyani tahlil qilish; gilam yoki kashtadagi naqsh elementlaridan yangi kompozitsiya yaratish; me’moriy bezakni geometrik qismlarga ajratish; yog‘och o‘ymakorligi uchun material va naqsh mosligini asoslash. Har bir faoliyatda namuna “tayyor nusxa” emas, balki yangi yechim uchun tahlil obyekti hisoblanadi. Natijani baholashda kompozitsiya yaxlitligi, milliy manbaga ongli murojaat, material tanlovining asoslanganligi va ijodiy mustaqillik kabi sifat mezonlari qo‘llanishi mumkin.

Muhokama (Discussion). Olingan nazariy natijalar milliy hunarmandchilikni estetik tarbiya vositasi sifatida baholashda ikki jihatni birga ko‘rish zarurligini tasdiqlaydi. Bir tomondan, hunarmandchilik namunalari asrlar davomida shakllangan go‘zallik mezonlari va mahalliy tajribani saqlaydi. Ikkinchi tomondan, bunday namunalar oliy ta’lim talablariga mos metodik qayta ishlovsiz o‘z-o‘zidan samarali o‘quv vositasiga aylanmaydi. Shu sababli tarixiy ma’lumotlar, tasviriy namoyish, texnologik jarayon va talabaning mustaqil faoliyati yagona didaktik tizimda birlashtirilishi kerak.

Milliy hunarmandchilik bilan bog‘liq ishlar texnologiya, tasviriy san’at, tarix, adabiyot, musiqa va estetika fanlari bilan integratsiyada tashkil etilganda yaxlitroq mazmun kasb etadi. Masalan, biror me’moriy bezakni o‘rganishda tarixiy muhit yoritilishi, uning geometrik asoslari ajratilishi, material xususiyati ko‘rib chiqilishi va eskiz tayyorlanishi mumkin. Bu yondashuv fanlararo bog‘lanishni sun’iy ro‘yxat ko‘rinishida emas, bitta real buyum atrofida birlashgan o‘quv topshiriqlari orqali amalga oshirishga yordam beradi.

An’anaviy ustoz-shogird tajribasini oliy ta’limga olib kirishda ustaning ish jarayonini kuzatish, amaliy mashq qilish va natijani muhokama etish birgalikda tashkil etilishi zarur. Bunda xavfsizlik qoidalari va barcha talabalar uchun teng ishtirok imkoniyati e’tibordan chetda qolmasligi lozim.

Raqamli ko‘rgazmali vositalar milliy amaliy san’atni o‘rganish imkoniyatini kengaytiradi. Sifatli reproduksiya, elektron katalog, qisqa videolavha va bosqichma-bosqich ishlash jarayoni tasvirlari murakkab shakllarni yaqinlashtirib ko‘rsatish, tarixiy namunalarni solishtirish hamda darsdan tashqari mustaqil o‘rganish uchun qulaydir [6;7;9]. Shunga qaramay, ekran orqali kuzatish tabiiy materialning og‘irligi, sirt tuzilishi, fakturasi va ishlov berish jarayonini to‘liq almashtirmaydi. Shu bois raqamli namoyish bilan real buyum yoki uning materiali ustidagi amaliy faoliyat o‘zaro to‘ldiruvchi vositalar sifatida ko‘rilishi lozim.

Tadqiqotning amaliy taklifi estetik tarbiyani baholashda faqat tayyor mahsulot sifatiga tayanmaslikdir. Talaba kompozitsiya tanlovini izohlashi, tarixiy prototipga qanday murojaat qilganini ko‘rsatishi, shakl va bezakning uyg‘unligi haqida fikr yuritishi ham ahamiyatli. Bunda baholash mezonlari oldindan ma’lum qilinadi; ijodiy yechimning yangiligi, bajarilish aniqligi, ma’naviy-madaniy mazmunni tushunish va refleksiya alohida ko‘rib chiqiladi. Bunday ko‘rsatkichlarni amaliyotda qo‘llashdan oldin ularning ishonchliligi va baholovchilararo muvofiqligini tekshirish kerak.

Milliy hunarmandchilikni o‘qitishda tarixiy dalillarni tekshirish, naqshlarga asossiz ramziy ma’no yuklamaslik va hududiy maktablarning o‘zaro ta’sirini hisobga olish zarur. Mazkur xulosalar nazariy xarakterga ega. Keyingi tadqiqotlarda tajriba va nazorat guruhlari, dastlabki va yakuniy baholash asosida taklif etilgan yondashuvning samaradorligini empirik tekshirish maqsadga muvofiq.

Xulosa (Conclusion). Oliy ta’lim muassasalarida estetik tarbiyani tashkil etishda milliy hunarmandchilik an’analari badiiy idrok, madaniy xotira va amaliy ijodni o‘zaro bog‘lovchi salmoqli ta’limiy imkoniyatlarga ega. Kulolchilik, kashtachilik, gilamdo‘zlik, ganch va yog‘och o‘ymakorligi, to‘qimachilik ham-

da boshqa san’at turlarida shakl, bezak, material va vazifa uyg‘unligi talabalarning estetik tushunchalarini konkret buyumlar orqali o‘zlashtirishiga sharoit yaratadi.

Nazariy tahlil asosida estetik tarbiya mashg‘ulotlarini kuzatish, tarixiy-badiiy tahlil, loyihalash, amaliy bajarish va refleksiv baholash ketma-ketligida tashkil etish maqsadga muvofiqligi asoslandi. Milliy hunarmandchilik namunalari fanlararo integratsiya, ustoz-shogird an’analari hamda raqamli ko‘rgazmali materiallar bilan uyg‘unlashganda, ularning pedagogik imkoniyatlari kengayadi.

Bo‘lajak texnologiya fani o‘qituvchilarini tayyorlashda milliy hunarmandchilikka oid topshiriqlarni nafaqat tayyor mahsulot yaratishga, balki badiiy qarorni izohlash va asoslashga ham yo‘naltirish tavsiya etiladi. Takliflar samaradorligini kelgusida amaliy-pedagogik tajriba, talabalar ishlari portfeli va oldindan belgilangan baholash mezonlari asosida tekshirish tadqiqotning mantiqiy davomi bo‘lishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati (References):

(1). Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta’minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganining 24 yilligiga bag‘ishlangan ma’ruza. “Xalq so‘zi”, 2016, 8-dekabr.

(2). 2017–2021-yillarda O‘zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishi bo‘yicha Harakatlar strategiyasi. Toshkent, 2017.

(3). Abduazizova D. Estetik tarbiya va didni shakllantirish. Toshkent, “O‘qituvchi”, 2020.

(4). Qodirova M. Pedagogik texnologiyalar asoslari. Toshkent, “Fan”, 2021.

(5). Hasanov A. Estetik tarbiyaning psixologik asoslari. Samarqand, 2019.

(6). Baxridinova Sh.Q. Amaliy san’atda raqamli texnologiyalar asosida o‘quvchilarda estetik tafakkur va badiiy didni rivojlantirish // PEDAGOGS. 2025.

(7). Tayirova M.A. O‘quvchilarning multimedia vositalari bilan ishlash ko‘nikmalarini rivojlantirishda estetik didni tarbiyalash metodikasi: pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi avtoreferati, Toshkent, 2025.

(8). Muratov X.X. San’at orqali estetik didlarini rivojlantirish modeli. Ilmiy anjuman materiallari, 2025.

(9). Azizova D.R. Interaktiv multimediyali darslar orqali talabalarda estetik didni rivojlantirish metodlari. OXU ilmiy jurnali, 2026, 4-son.

(10). Muratov X.X., Jabbarov R.R. Amaliy va badiiy bezak san’ati. O‘quv qo‘llanma, Chirchiq, 2020, 7-bet.